

Мастацкасць як філасофска-эстэтычная праблема і яе крытэрыі ў выяўленчым мастацтве ХХ стагоддзя

Цыбульскі М.Л.

Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”, Віцебск

Артыкул прысвечаны аналізу сутнасці катэгорыі “мастацкасць” як праблемы тэорыі мастацтва і як філасофска-эстэтычнай праблемы ў цэлым. Мастацкасць агульнавядомая як сутнасны прынцып, наводле якога пабудавана практычна ўся гісторыя мастацтва ад старажытных часоў да ХХ стагоддзя, прынцып, які доўгі час лічыўся найважнейшым і служыў асновай філасофіі і тэорыі мастацтва, эстэтыкі і мастацтвазнаўства. Змены мастацкай рэальнасці ў ХХ стагоддзі, адыход ад традыцый класічнага разумення мастацтва спрыялі размыванню крытэрыяў мастацкасці.

Мэта даследавання – прааналізаваць мастацкасць як іматаспектны феномен, выявіць сутнасныя крытэрыі мастацкасці і іх змены ў кантэксце развіцця мастацтва ХХ стагоддзя.

Матэрыял і метады. *Асноўны вектар метадалогіі дадзенай навуковай працы вызначае міждысцыплінарны сістэмны падыход да праблемы мастацкасці. Катэгорыя “мастацкасць” разглядаецца як у гістарычным ракурсе, так і ў рэчышчы сучасных мастацкіх практык. У даследаванні выкарыстаны гістарыяграфічны і тэарэтыка-метадалагічны аналіз навуковых прац філосафаў, культуролагаў, мастацтвазнаўцаў, якія звярталіся да розных аспектаў мастацкасці.*

Вынікі і іх абмеркаванне. *У шырокім сэнсе слова “мастацкасць” ці не асноўная асаблівасць мастацтва, якая інтэгруе ў сабе шэраг параметраў (прыкмет мастацкасці) і якая непарыўна злучана з яго вобразнай прыродай. Мастацкасць адлюстроўвае ступень эстэтычнай дасканаласці твора, ступень майстэрства, выступае ў значэнні асноўнай сістэмнай якаснай характарыстыкі.*

У ХХ стагоддзі пра мастацкасць пачалі казаць як пра сінтэтычную якасць мастацтва, што ўключае ўсе кампаненты, элементы твора. Крытэрыямі мастацкасці твора сталі лічыць не толькі сістэмнасць, цэласнасць, змястоўнасць твора, адзінства формы і зместу, але і ўзровень майстэрства, навізну і арыгінальнасць, эфектыўнае ўздзеянне на свядомасць і інш. Вырашыць праблему мастацкасці частка даследчыкаў спрабуе з дапамогай увядзення паняцця “парадыгма мастацтва”, якое вызначаецца як гістарычна своеасаблівы тып мастацкай ментальнасці, з адмысловымі сістэмаўтваральнымі якасцямі, што дазваляюць кожнай новай парадыгме змяняць паняцце мастацкасці. У мастацтве ХХ стагоддзя можна вылучыць некалькі парадыгмаў, якія пэўны час развіваліся паралельна.

Заклучэнне: *Такім чынам, аўтар выяўляе магчымасць і некаторыя ўмовы ўжывання катэгорыі “мастацкасць” у дачыненні да мастацтва ХХ стагоддзя, пры гэтым адзначаецца неабходнасць парадыгмальнага падыходу да мастацкасці. Адначасова становіцца важным ахарактарызаваць мастацкасць у сучаснай “постмастацкай” парадыгме, вызначыць найважнейшыя ўласцівасці мастацкасці ў межах дадзенай парадыгмы, сярод якіх працэсуальнасць, правакатыўнасць, парадаксальнасць і інш.*

Ключавыя словы: *мастацкасць, ХХ стагоддзе, мастацкія крытэрыі, эстэтыка, постмадэрнізм.*

Artistry as a Philosophic and Aesthetic Issue and its Criteria in the XX Century Fine Arts

Tsybulski M.L.

Educational Establishment "Vitebsk State P.M. Masherov University", Vitebsk

The article dwells upon the analysis of the essence of the category of "artistry" as an issue of the theory of art and as a philosophic and aesthetic issue on the whole. Artistry is generally known as an essence principle on which practically all history of art from old times to the XX century is built, the principle, which was for a long time the most important and was the basis of philosophy and theory of art, aesthetics and art studies. Changes of the art reality in the XX century, departure from the traditions of classical understanding of art promoted blurring the criteria of artistry.

The purpose of the research is to analyze artistry as a multiaspect phenomenon, to identify essence criteria of artistry and their changes in the context of the development of the XX century art.

Material and methods. *The main methodology vector of the work determines the interdisciplinary system approach to the issue of artistry. The category of artistry is considered both from the historical side and within contemporary art practices. Historiography and theoretical and methodological analysis of scientific works by philosophers, culture scientists, art critics who turned to different aspects of artistry, are used in the study.*

Findings and their discussion. *In a wider sense the word artistry is almost a basic feature of art, which integrates a number of parameters (features of artistry) and which is closely connected with its image nature. Artistry reflects a stage of aesthetic completeness of a piece of work, a stage of skill; is represents a basic system quality characteristic.*

In the XX century artistry was referred to as synthetic quality of art which includes all components, elements of a piece. Not only system character, integrity, content of a piece of work, unity of the form and the content became criteria of a work of art but also the level of skill, novelty and originality, efficient impact on the consciousness etc. A number of researchers try to solve the problem of artistry with the help of the introduction of the notion of "paradigm of art" which means historically peculiar type of artistic mentality with system building qualities which make it possible for every new paradigm to change the notion of artistry. In the XX century art one can identify several paradigms which developed parallelly for a period of time.

Conclusion: *Thus, the author identifies the possibility and some conditions for application of the category of artistry concerning the XX century art; at the same time, the necessity in a paradigm approach to artistry is pointed out. It is also important to characterize artistry in the contemporary post-art paradigm, identify most important features of artistry within a given paradigm among which are process, provocation, paradox etc.*

Key words: *artistry, XX century, art criteria, aesthetics, Post-Modern.*